

Rej Konoli

**BITI DŽON
LENON**

ŽIVOT BEZ SPOKOJA

Preveo
Dejan Cukić

Laguna

Naslov originala

Ray Connolly

BEING JOHN LENNON: A RESTLESS LIFE

Copyright © Ray Connolly 2018

First published by Weidenfeld & Nicolson, London

Cover photography © The Estate of David Gahr

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Plam

SADRŽAJ

Beleška autora	11
Predgovor	15
1. „Ubrzo sam zaboravio na svog oca“	19
2. „Bio sam nasilan“	28
3. „Ta nekakva banda“	39
4. „Mora biti da sam genije“	45
5. „Niko se nije tukao“	54
6. „Neprilike samo na osnovu izgleda“	64
7. „Sa prošlošću je tužno to što je prošla“	74
8. „Pol je izgledao kao da ima deset godina“	83
9. „Pandur je došao na vrata“	93
10. „Moj prikriiveni bes“	97
11. „Bilo je užasno“	104
12. „Upropastio sam mu život!“	112
13. „Taj lik je imao komplet bubnjeva“	122
14. „Sazreo sam u Hamburgu“	127

15. „Žene treba da su bestidne i nečujne“	135
16. „Da li ovo želim da radim?“	141
17. „Sada ih nazivate grupi-devojkama“	149
18. „Nisam se radovao dvadeset prvom rođendanu“	155
19. „Živeli smo u maštarijama“	160
20. „Bio sam najprisniji s Brajanom“	168
21. „Ugledao sam se na Stjua“	177
22. „Sintija će roditi bebu“	183
23. „Ja sam uzimao reč“	193
24. „Pevali smo dvanaest sati“	204
25. „Odmor je bio planiran“	214
26. „I ja sviram gitaru“	221
27. „Ovo nije šou-biznis“	232
28. „Samo smo prolazili kroz to“	238
29. „Noć posle teškog dana“	244
30. „Rokenrol muzičar“	253
31. „Bili smo kao kraljevi džungle“	260
32. „Kada se uključite i otpočne buka“	275
33. „ <i>Nowhere Man</i> “	283
34. „Mi smo sada popularniji od Isusa“	289
35. „Kao da smo četiri nakaze“	297
36. „Pretili su da će nas ubiti“	304
37. „Zamišljeni ekser“	308
38. „ <i>Strawberry Fields Forever</i> “	316
39. „Mik Džeger nosi štitnik za muda“	325
40. „Uplašio sam se“	334
41. „Ja sam čovek-jaje“	340
42. „Na čarobnom ćilimu“	351

43. „Mislim da sam Isus Hrist“	361
44. „Neko šašav koliko i ja“	366
45. „Vadi bubnjeve“	372
46. „Ne vrediš više“	379
47. „Moj kurac na albumu“	389
48. „Nadamo se da smo prošli audiciju“	396
49. „Joko me je promenila“	403
50. „Napuštam <i>Bitlse</i> “	413
51. „Štaka društvenih gubavaca ovog sveta“	423
52. „Slobodno znači <i>besplatno</i> “	431
53. „Mogao sam da budem i komičar“	440
54. „Bio je to lažni radikalizam“	449
55. „'Imagine' je antireligiozna pesma“	457
56. „Njujork je grad u mojoj brzini“	465
57. „Nemoj se zajebavati s mojim ušima“	477
58. „Da završimo... mislili smo da odsviramo...“	486
59. „Da ponovo počnem da pišem pesme s Polom“	495
60. „Borio sam se protiv svih čudovišta“	500
61. „Dobio sam blagoslov druge prilike“	505
62. „Želja da pravim muziku“	515
63. „Samo sam svirao gitaru i pevao“	525
64. „Ne verujem u mrtve heroje“	534
Pogovor	537
Šta je bilo s njima posle Džonove smrti...	541
Najbolji snimci Džona Lenona	546
Bibliografija	549
Izjave zahvalnosti	553
O autoru	555

BELEŠKA AUTORA

U ponedjeljak 8. decembra 1980. po podne podigao sam telefonsku slušalicu u Londonu. Joko Ono je želela da zna zašto već nisam stigao u Njujork. „Mislili smo da dolaziš“, rekla je. „Ekipa *BBC*-ja je bila ovde preko vikenda.“ Odgovorio sam da me je odbila kada sam nekoliko nedelja ranije predložio da uradim intervju sa njom i Džonom (iako, istini za volju, uglavnom sam hteo da razgovaram sa Džonom), rekavši da „nije pogodan trenutak“. Nisam bio siguran da li se radi o nepovoljnom čitanju brojeva, znajući da se Joko bavi numerologijom, ili je u pitanju nešto drugo. Ali sada, kada je u prodavnicama bio „*Double Fantasy*“, prvi album Džona Lenona posle petogodišnje pauze, trenutak je izgleda postao pogodan i Joko je insistirala da odmah dođem u Njujork. „Što pre to bolje“, navaljivala je ona.

Tako sam pozvao svog urednika u listu *Sandej tajms*, za koji sam povremeno pisao u to vreme, i rezervisana mi je karta na ranom letu za Njujork narednog jutra. Bio sam ispunjen iščekivanjem dok sam te noći preslušavao album „*Double Fantasy*“ i iznova iščitavao stihove pesama. Poznavao sam Džona od 1967. godine, kada sam izveštavao o *Bitlsima* tokom snimanja filma „Magično misteriozno putovanje“ („*Magical*

Mystery Tour“) na zapadu Engleske. Posle toga sam bio prihvaćen u najuži krug oko *Bitlsa*, pa sam gledao kako Džon radi u londonskom studiju *Ebi roud*, sedeo s njim u prostorijama kompanije *Epl* i nekoliko puta ga intervjuisao kod kuće u Titenherst parku u Berkširu, a pratio sam ga na putovanju u Kanadu i zatim Njujork.

Upravo dok smo boravili u Kanadi, neposredno pred Božić 1969. godine, Džon mi je dao potencijalno najvreliju vest moje novinarske karijere saopštivši mi da napušta *Bitlse*, da bi potom dodao: „Ali nemoj još uvek da pišeš o tome. Reći ću ti kada možeš.“ Poslušao sam ga.

Četiri meseca kasnije, kada su novine širom sveta zavrištale naslovima „Pol Makartni napušta *Bitlse*“, Džon je bio veoma zajedljiv: „Zašto nisi objavio ono što sam ti rekao u Kanadi?“, pitao me je kada sam ga pozvao tog jutra.

„Zamolio si me da to ne radim“, odgovorio sam.

„Ti si novinar, Konoli, a ne ja“, odbrusio mi je on. Bio je ljut jer, po njegovom mišljenju, kako je on pokrenuo *Bitlse*, dok su se u prednatalnom obliku još uvek zvali *Kvorimen*, trebalo je da se zna da ih je on i rasturio (a zaista je bilo tako).

Ponekad sa Džonom jednostavno nisi znao na čemu si. Ali takav je bio Džon, promenljiv kao vreme u Liverpulu.

Dok sam pakovao svoj *Sonijev* kasetofon u torbu te decembarske noći 1980, pitao sam se kakav će on biti kada se sret-nemo narednog dana u Njujorku. Poslednji put mi je poslao pismo četiri godine ranije i od tada nismo bili u kontaktu jer sam ja napisao nekoliko knjiga i televizijskih drama, a on se povukao od očiju javnosti kako bi, po sopstvenim rečima, odgajao drugog sina Šona i postao muška domaćica. Čitao sam njegove skorašnje intervjuje u listovima *Njuzvik* i *Plejboj*, gde je pričao koliko uživa u domaćinstvu, ali zaista nisam mogao da ga zamislim kako mesi hleb i bavi se detetom toliko koliko izveštavaju. Verovatno se umazao brašnom jednom ili dva puta, ali pitao sam se šta je još radio tih proteklih pet godina. Nadao sam se da ću uskoro saznati.

Pre nego što sam otišao u krevet, oko ponoći po london-skom vremenu, pozvao sam dom Lenonovih u zgradi *Dakota* na Menhetnu kako bih rekao Džonu kada stižem u Njujork narednog popodneva. Odgovorio mi je njihov asistent, rekavši da su Džon i Joko otišli u studio kako bi miksovali jednu od njenih pesama. On je dobio nalog da mi kaže da dođem pravo u njihov stan i da se Džon raduje što ćemo se ponovo videti.

Oko pola pet narednog jutra probudio me je telefon pored kreveta. Prva pomisao u tami bila je da me neko zove da mi kaže kako je taksi koji će me odvesti na aerodrom krenuo po mene. Nije bilo tako. Novinar lista *Dejli mejl* izvinjavao se što me budi, ali iz njujorškog dopisništva *Mejla* upravo su javili da je Džon Lenon upucan.

Nekoliko sekundi nisam mogao da shvatim šta mi govori, pa je morao da ponovi. Da li je Džon ozbiljno povređen, pitao sam ga sabravši se. Čovek iz *Dejli mejla* nije imao odgovor.

Bilo je to vreme kada nismo imali kablovske televizije s vestima preko čitavog dana, pa sam sišao u kuhinju i uključio Svetski servis *BBC* radija.

Rečenica od koje sam strahovao pojavila se kao vodeća vest u pet sati ujutru. Džon Lenon je bio mrtav, ubijen ispred svog doma u njujorškoj Zapadnoj 72. ulici dok se sa suprugom Joko Ono vraćao iz studija. Imao je četrdeset godina.

Deset godina ranije, Džon mi je rekao da će morati malo da uspori ako ne želi da baci kašiku u četrdesetog. Dok smo se zajedno smejali pomisli da ćemo jednoga dana imati čak četrdeset godina, on me je pitao: „Da li si već napisao nekrolog za mene?“

Rekao sam mu da nisam.

„Voleo bih da ga pročitam kada to uradiš“, odgovorio je on.

Otkazao sam let za Njujork tog jutra 9. decembra 1980. Morao sam da napišem jedan nekrolog.

PREDGOVOR

Džon Lenon se nije uklapao u neku od fino određenih kategorija jer on nikada nije predugo ostajao isti Džon Lenon. On je bio lavirint protivrečnosti. Kao pevač, toliko je mrzeo zvuk sopstvenog glasa da ga je sve više maskirao na snimcima. Bio je rokenrol čistunac, ali je s vremenom počeo sebe da smatra avangardnim umetnikom. Bio je rođeni vođa, ali ga je ponekad bilo veoma lako voditi.

Pred kraj života bio je multimilionerski boem koji je još uvek sebe romantično doživljavao kao heroja radničke klase, iako je udobno odrastao u prostranoj kući prijatnog zelenog predgrađa Liverpula. Iskreno govoreći, nikada ničeg radničkog nije bilo u njemu. Nijednom tokom svog odraslog života on nije morao ništa da radi osim da bude zabavljač ili autor.

Međutim, upravo u svom stavu prema *Bitlsima* on je najpotpunije iskazivao svoju upornost, pa čak i sposobnost predviđanja. Pošto je osnovao grupu i pomogao da ona postane najvoljeniji muzički i kulturni ansambl dvadesetog veka, on se veselo pretvorio u ikonoborca koji će tu grupu i rasturiti. Tom prilikom slomio je stotine miliona srca.

Da li su *Bitlsi* uopšte morali da se razidu, bilo je pitanje oko koga su se među obožavaocima decenijama vodile rasprave,

ali gledano unazad, to je verovatno bila najbolja stvar koja je mogla da ih snađe. Gaseći grupu kada je još uvek bila sasvim blizu vrhunca, Džon ju je, mada nesvesno, očuvao, zamrznuvši *Bitlse* u vremenu pre nego što bi njihova muzika počela da se dočekuje sa smanjenim oduševljenjem, što bi se neizbežno dogodilo da su ostali zajedno.

Ja sam bio šokiran koliko i svi kada se raspad dogodio, mada verovatno nije trebalo da budem iznenađen. Jer Džon je već postao majstor preporoda, odbacujući jednu ulogu da bi uleteo u drugu. Dečacić opsednut knjigama koji je najviše uživao da ostane u svojoj sobi, crta stripove i čita „Alisu u zemlji čuda“, pretvarao se u besprizornog đavolka izvan kuće među školskim drugarima. Ratoborni student umetnosti zaluden rokenrolom koji je postao duhovit, najoštromniji među *Bitlsima*, bio je neprepoznatljiv pretvorivši se u psihodeličnog gurua kasnih šezdesetih, da bi ovaj opet ustuknuo pred ljutitim antiratnim aktivistom i feministički raspoloženim Džonom Lenonom iz 1971. Promene su stizale jedna drugu i sedamdesetih, kada se skoro preko noći od povremeno neslavno neobuzdanog javnog pijanca tokom, kako je govorio, osamnaestomesečnog „izgubljenog vikenda“, pretvorio u osamljenog novopečenog oca koji se skrivao u svom njujorškom apartmanu.

Džon Lenon je bio svaka od ovih ličnosti i još mnogo više. Međutim, najvažnije od svega, on je bio mudar pesmotvorac i jezgrovit autor slogana, sa sluhom za žamore svog vremena mnogo pre no što se oni pretvore u urlike masa. Zajedno sa drugima, on je pomogao da se slika tog vremena očuva u pesmama.

On je umeo da bude ćudljiv, prenatlažen, surov, neiskren, samopodsmešljiv, ponekad čak i nasilan, a veoma često nestrpljiv i nerazuman. Ipak, nikada ne propuštajući priliku da se našali, on je često bio veoma duhovit i uvek maštovit. Da se rodio nekoliko decenija kasnije, lako je mogao da izgradi karijeru standap komičara. „Deo mene žudeo je da postane komičar“, rekao je jednom. „Jednostavno nemam hrabrosti da to zaista i uradim.“

On nije uvek bio fin. Umeo je da se ponaša nerazumno i bude vrlo težak za zajednički život, oko čega bi se složile i njegova prva žena Sintija, i druga supruga Joko Ono, i njegova ljubavnica Mej Peng. Međutim, u istoj meri ljubomoran i velikodušan, on je istovremeno gajio i lepe manire i oštar jezik. Istini za volju, kod njega je teško pronaći neku crtu koja se stalno provlači, osim da se pri svemu što je radio osećao određeni nemir, žudnja za nečim drugim, želja da bude nešto različito od onoga što jeste.

Pre *Bitlsa* omiljeni zabavljači bili su skoro po pravilu ispunjeni strahopoštovanjem prema svojim menadžerima, oprezni u izjavama za štampu i učtivi u razgovorima za radio ili televiziju. Većina je vodila računa da se kloni izražavanja problematičnih političkih stavova. Džon Lenon nije bio takav. On je govorio otvoreno šta misli, mada ponekad i bez potrebnog znanja i kada bi bilo lakše, a možda i mudrije, da drži jezik za zubima. U svemu što je radio on je pokazivao jaku crtu osobenosti. To nije uvek bilo napadno, barem ne početkom šezdesetih, kada su njegove žaoke obično upućivane uz nasmejani, šaljivi bezobrazluk. U mnogim prilikama, iako možda nije bio namerno grub, njegovi cinični odgovori iziskivali su od sagovornika pauzu za razmišljanje. Moglo bi se reći da je imao izvesno držanje, dah nečega što je umelo da odjekne među vršnjacima, istovremeno uznemirujući i izazivajući sumnje kod starijih protivnika.

Ali zašto je on bio takav? Odakle se stvorilo takvo držanje? Otkud potreba za neprekidnim promenama? Šta je Džona Lenona učinilo ličnošću kakva je bio? Razoreni odnos roditelja sigurno je uobličio prve godine njegovog života. Međutim, kao i svako od nas, odrasli Džon Lenon će biti skup mnogih različitih uticaja i okolnosti, od vremena i mesta rođenja pa nadalje. Vreme je bilo Drugi svetski rat, a mesto neugledna luka Liverpul na severozapadu Engleske.

„Ubrzo sam zaboravio na svog oca. Kao da je umro.“

Da mu je to ikada rečeno, veoma bi mu se dopala zamisao da je začet na kuhinjskom podu skromne kuće liverpulskog naselja Peni lejn jednog januarskog popodneva 1940. godine, svega nekoliko sati pošto je brod njegovog oca pristao u luku. Po memoarima njegovog oca Fredija Lenona, bio je to Džonov početak. Ipak, kao i većina stvari koje je Fredi govorio, ovo nije morala biti potpuna istina. Džon je svakako bio dete rata, ali kako je njegov otac mogao znati tačan trenutak začeća kada je narednih nekoliko nedelja proveo u krevetu sa svojom suprugom Džulijom? To nije objasnio. Međutim, bila je ovo zabavna priča o poreklu sina koji će postati jedna od najčuvenijih ličnosti dvadesetog veka, a Fredi (ponekad poznatiji kao Alfred ili, za Džona, „prostački Alf“, mada najčešće Fredi), umeo je da ispreda dobre priče, kao što će to jednoga dana raditi i njegov sin. Da li je ova anegdota istinita ili ne, nije zaista važno, osim što svedoči ponešto o okolnostima u kojima je živio bračni par.

Fredi Lenon je imao šesnaest godina kada je 1929. godine upoznao Džuliju Stenli, svega nekoliko nedelja pošto je napustio školu *Blu kout* u Liverpulu. On je tamo smešten kao sedmogodišnje polusiroče, posle smrti oca, jer majka nije bila

u stanju da ga izdržava. Sada kada je imao posao, ponovo je živeo kod kuće.

Džulija, koja je takođe upravo napustila školu, imala je petnaest godina. Fredi je kao dete patio od rahitisa i bio onizak momak, ne viši od metar šezdeset. Na glavi je nosio nov polucilindar, upravo kupljen za šetnje po prekrasnom i velikom parku Sefton, liverpulskim tinejdžerima omiljene, i delovao je smešno. Barem mu je tako rekla Džulija kada je Fredi pokušao da joj se približi. Nije ga uvredila ova primedba. Uspeo je da ga ova lepuškasta devojka zapazi, i nemarnim, kavaljerskim potezom, on je zavrtao šešir u obližnje jezerce. Ovo je zabavilo Džuliju, pa je toga dana otpočelo devetogodišnje isprekidano udvaranje.

U gradu plemenski podeljenom na katolike i protestante uz tanane gradacije društvenog položaja, Fredi ne samo da je bio pogrešne vere (njegovi su zvanično bili katolici) već i nekoliko stepenica niže na društvenoj lestvici od Džulije. Njegov otac Džek Lenon, rođen u Dablinu, napravio je karijeru u Americi, gde je pevao sa trupom *Minstrela Kentakija*, belaca koji su bojili lica u crno, što je tada bilo moderno... setite se samo Ala Džolsona.* Međutim, Džek se vratio u Liverpool i radio je kao niži činovnik pri utovaru brodova kada se rodio Fredi, jedno od njegovo šestoro dece. Pričalo se da je njihova majka bila nepismena, što 1912. i nije bilo toliko neobično.

Džulijina porodica imala je pet kćerki od kojih je najstarija bila Meri, koju je njen sestrić Džon zauvek znao kao „Mimi“. Džulija je bila druga najmlađa, svojevolja devojka kestenjastoride kose, toliko opčinjena filmovima da se na izvesno vreme zaposlila kao razvodnica u bioskopu. Za nju je to bio čaroban posao. Ostatak Stenlijevih smatrao je sebe otmenijim delom

* *Al Jolson* (1886–1959) – američki pevač, komičar i zabavljač rođen kao *Asa Yoelson* u carskoj Rusiji. Najpoznatiji je kao zvezda prvog zvučnog filma „Džez pevač“. (Prim. prev.)

radničke klase jer je otac porodice (najpre, kao Džek Lenon i veliki broj liverpulskih muškaraca, uključen u brodsku industriju) posle pomorske karijere postao istražitelj u osiguravajućem društvu. Još važnije za ovu priču, najstarija ćerka Mimi odlučno je težila prelasku u srednju klasu i, slično svom ocu, uvek bila zagriženi protivnik Fredija Lenona. „Znali smo da on nikome ne može biti od koristi, pogotovu ne Džuliji“, govorila je ona kasnije.

Međutim, čitavih devet godina Džulija je trpela popreke poglede i prigovaranje roditelja i sestre Mimi kada god bi se pomenulo Fredijevo ime. Za to vreme, tri sestre su se pametno udale i napustile malu porodičnu kuću s lučnim ulazom u nizu jednakih spojenih građevina u Njukasl roudu u naselju Vejverti. Ona je sigurno pronašla nešto u tom naizgled neprikladnom mladiću koji je svirao usnu harmoniku i pevao po pabovima. Ona i Fredi nisu provodili mnogo vremena zajedno. Manje od godinu dana pošto su se upoznali, on je napustio kancelarijski posao i otisnuo se na more kao potrčko na jednom od velikih preookeanskih brodova što su tada kretali iz Liverpula.

Fredi, kao i njegov sin kasnije, bio je vredan u pisanju pisma, pa je Džuliji detaljno opisivao sva mesta koja bi posetio. Ipak, Džulija nikada nije odgovarala na njegova pisma, niti ga je sačekala u luci kada se vratio kući. Po Fredijevom sećanju, a možemo se samo osloniti na njegove reči, on je bio zagrejaniji za vezu od nje. Stoga, kada se 1938. godine Fredi našao u Liverpulu između dve plovidbe, a Džulija ga u šali izazvala da se oženi njome, on je to učinio odmah narednog dana. Krijući se od svojih porodica, oni su se našli ispred kancelarije matičara u Maunt plezentu i, uz dvoje prijatelja kao kumova, postali su muž i žena. Umesto medenog meseca otišli su u bioskop da gledaju film s Mikijem Runijem o sirotištu, da bi se na kraju večeri rastali i otišli da svojim porodicama saopšte novost. Narednog dana Fredi se vratio plovidbi na tri meseca, a bračne dužnosti sa Džulijom, kako on kaže, ostale su još uvek neostvarene.

Naredne godine Džulija je ostala da živi u roditeljskom domu, gde je i Fredi dolazio kada bi se, ne preterano često, vraćao u Liverpul. Ona je još uvek bila tamo oktobra 1940, kada je, sa Fredijem ponovo na moru, Britanijom u ratu i Liverpulom pod svakodnevnim bombardovanjima, osetila porođajne bolove. Njena beba rođena je 9. oktobra 1940. u liverpulskom porodilištu (*Maternity Hospital*)* tokom kratkog zatišja između dva napada. Dete je dobilo ime Džon Vinston Lenon (*John Winston Lennon*), a „Vinston“ je bilo u čast ratnog premijera Britanije Vinstona Čerčila. Džulija je nameravala da se pomalo našali sa srednjim imenom, ali „Vinston“ nikada nije prijalo odraslom Džonu Lenonu, pa će ga se on na kraju i otarasiti.

Džon je ušao u svet ispunjen neizvesnostima. Ne toliko zbog neuravnoteženog porodičnog života koliko zbog rata, mala porodica koju su činili Fredi, Džulija i njihove bebe nikada istinski nije otpočela zajednicu. Po zapisima u njegovom brodskom dnevniku, Fredi Lenon je od avgusta 1940. do januara 1944. godine proveo kod kuće u Liverpulu tek tri meseca.

Naravno, odsustvo ne bi bilo toliko dugo da se Fredi nije uputio na neodobren odmor u SAD, pa je potom uhapšen i zadržan na ostrvu Elis pod optužbom za dezerterstvo. Onda, kada su ga pustili, poslat je nazad preko Atlantika i ponovo proveo tri meseca u zatvoru u Alžiru zbog krađe flaše viskija. Fredi je imao spremna opravdanja kada se najzad vratio kući, ali njegov najveći prekršaj bila je čista glupost. Uz malu pomoć alkohola, možda.

Međutim, najveći deo tog vremena Džulija nije imala pojma gde se on nalazi, osim što je deo njegove plate koji je za sebe i

* Zgrada u kojoj je nekada bilo porodilište sada je deo univerzitetskog naselja u Liverpulu. Na zgradi se nalazi počasna tabla koja se povremeno obnavlja i ponovo postavlja. U decembru 2005, na dvadesetpetogodišnjicu Lenonove smrti, čast da ponovo otkriju ploču dobili su prof. Rastko Čirić i članovi beogradske grupe *Rubber Soul Project...* uz prisustvo prevodioca ove knjige. (Prim. prev.)

dete dobijala od Trgovačke mornarice obustavljen posle Fredijevog bekstva. Što se nje ticalo, Fredi je mogao biti i mrtav. Treba se prisetiti da je Trgovačka mornarica u kojoj je Fredi služio izgubila više od četvrtine ljudstva u neprijateljskim akcijama tokom Drugog svetskog rata. Njegov poziv postao je veoma opasan.

Ipak, nije se samo rat isprečio njihovoj bračnoj slozi. Koliko god da su oboje bili naizgled druželjubivi i društveni ljudi, ni Fredi ni Džulija nisu imali velike ambicije osim da uživaju u životu i zabavljaju se. Fredi je voleo da izlazi na piće i peva po pabovima, a Džulija je uživala u odlascima na igranke dok je on bio odsutan. „Ona nikada ništa nije shvatala ozbiljno“, govorila je njena starija sestra Mimi, koja je uvek sve shvatala veoma ozbiljno. I tako, kada se Fredi najzad vratio kući, a Džulija želela da nastavi sa izlascima, par se, nimalo iznenađujuće, posvađao.

Džon, koji je živio sa Džulijom i njenim roditeljima, bio je suviše mlad da bi bio svestan ovih nevolja ili razumeo bilo šta osim da je kod majke, bake i deke zbrinut i voljen. Kasnije tokom života on će se živo sećati svog prvog doma u Njukasl roudu kao kuće od cigala s prednjom sobom koja se nikada nije koristila (uobičajeno za to vreme) i uvek imala navučene zavese.

Tetka Mimi je sada takođe bila udata, ali bez dece. Živela je sa svojim mužem Džordžom Smitom svega nekoliko kilometara dalje u Vultonu, delu južnog Liverpula, i stalno posećivala Džuliju i Džona. Od njegovih najmanjih nogu, Mimi je obožavala Džona isto koliko je očajavala zbog ponašanja svoje mlađe sestre. Ipak, Džulija je bila ta koja je zabavljala Džona. Džon se kasnije sećao: „Ona je bila komičarka i pevačica... ne profesionalna, ali umela je da ustane i zapeva u pabu... takve stvari.“

Prve četiri godine Džonovog života unaokolo je besneo rat, ali pod zaštitom odraslih, on teško da je toga bio svestan. On nije upoznao svet sirena za vazдушnu opasnost, štednje i oskudice u gradu koji je najpre goreo, a potom ostao u ožiljcima, pocrnelih, bombardovanih, spaljenih zgrada i zgarišta

gde su se bosonoga dečurlija igrala po ruševinama. I nikada mu nije bilo rečeno da se 1943. godine njegov otac Fredi, u duhu ratnih dana pod parolom „živi danas, sutra možda neće ni doći“, iznenada predomislio i posavetovao Džuliju: „Dok ja nisam ovde... izlazi i uživaj.“

Džulija je to svakako radila, kao i mnoge druge njene prijateljice čiji su muževi ili momci bili daleko na ratištima. Nažalost, kada se njen suprug vratio kući osamnaest meseci kasnije, ona je bila u drugom stanju.

Džulija mu je najpre rekla da ju je silovao vojnik po imenu Tafi Vilijams. Tako se Fredi sa svojim mlađim bratom Čarlijem, koji je takođe bio kod kuće na odsustvu, uputio ka strelištu u Češiru da se suoči s mladićem. Ishod putovanja, i po Fredijevom i po Čarlijevom svedočanstvu, bio je sasvim neočekivan.

Čarli će se četiri decenije kasnije u pismu autoru ove knjige detaljno prisećati kako je njegova priča bila sasvim drugačija od njene. Vojnik se bunio i tvrdio da nije bilo ni pomena od silovanja. On je bio zaljubljen u Džuliju i želeo je da se oženi njom ako bi joj Fredi dao razvod. Međutim, Džulija nije želela Tafija, a sada više nije želela ni Fredija. Sledećeg marta ona je rodila devojčicu koju su usvojili jedan norveški mornar i njegova žena.

Brak Lenonovih bio je suštinski okončan već godinu i po dana. Izgleda da je Džon narednih nekoliko meseci prelazio od Džulije do Mimi i njenog muža Džordža ili Fredijevog starijeg brata Sidnija i njegove supruge.

Onda je 1946. godine Džulija upoznala čoveka uz koga će provesti ostatak života. Njegovo ime bilo je Džon (mada su ga obično zvali Bobi) Dajkins. U to vreme on je radio kao trgovački putnik, a dok je Fredi bio na moru, Džulija i sada petogodišnji Džon preselili su se u Dajkinsov jednosobni stan u liverpulskom predgrađu Gejtejkr. Ovo je već bilo previše za izuzetno odgovornu Mimi. Posle svađe sa Dajkinsom oko neodgovarajućeg smeštaja za dečaka, koji ne samo da spava u

istoj sobi već i u istom krevetu sa Džulijom i njenim ljubavnikom, ona je uputila žalbu Odeljenju za brigu o deci gradske uprave Liverpula.

Posle drugog pokušaja Mimi je uspela. Predstavnik Gradskog odbora razgovarao je sa Džulijom i Dajkinsom, a Džon je potom predat na staranje Mimi i njenom suprugu.

Mimi je sigurno pomislila da je zbrka u Džonovom mladom životu okončana. Međutim, moralo se odigrati još jedno poglavlje.

Fredi, koji se sada, kao i mnogi drugi, posvetio crnoberzijskim poslovima prodajući najlon čarape, iznenada se pojavio kod Mimi i zatražio da svog sina odvede na jednodnevni izlet. Mimi je pristala, ali je Fredi zbrisao sa dečakom skoro sto kilometara dalje u primorski grad Blekpul. Tamo je živio njegov prijatelj Bili Hol sa svojim sredovečnim roditeljima, a sve troje su planirali da se iseles na Novi Zeland. Fredi i Džon su se uselili kod Holovih, a Fredi je počeo da razmišlja kako bi možda trebalo da on i dečacić takođe odu na Novi Zeland i počnu život od početka.

Kod kuće, u Liverpulu, Mimi i Džulija su bile očajne. Niko nije imao pojma kuda je Fredi odveo Džona. Oni su jednostavno nestali, a Fredi je svesno izbegavao svaku vezu sa svojom suprugom ili njenom sestrom.

Džon je u Blekpulu proveo nekoliko nedelja, tokom kojih su roditelji Bilija Hola preuzimali ulogu njegovih staratelja kada god bi Fredi otišao u Sautempton da sprovodi svoje crnoberzijske muljaže. Na kraju, otkrivši Fredijevo boravište zahvaljujući službi Trgovačke mornarice (oni su vodili evidenciju svih mornara dostupnih za posao), Džulija se pojavila na vratima Holovih. Rekla je Frediju da je došla da odvede Džona nazad u Liverpul. Dajkins je ostao na ulici dok su oni razgovarali.

Koliko su traumatični bili pregovori oko Džonove budućnosti tog dana, predmet je različitih tumačenja. Bili Hol je

hroničaru *Bitlsa* Marku Luisonu rekao da tu nije bilo „povišenih glasova“ i „ucena ljubavlju“.* Međutim, čini se da su od petogodišnjeg Džona zatražili da izabere između svojih roditelja, a da je on, posle kraće zbrke u kojoj je prišao ocu, promenio mišljenje i otrčao za majkom. Bio je isuviše mlad da shvati dugoročne posledice svoje odluke, ali sasvim dovoljno svestan da kasnije shvati kako će odabir jednog roditelja značiti odbacivanje od strane drugog.

Kada je izbor odlučan, Fredi Lenon je gledao kako se Džon, držeći majku za ruku, u pratnji Dajkinsa, ulicom polako udaljava od njega. Bilo je to 1946. godine. On će svog sina naredni put videti tek 1963. Međutim, te noći, Fredi je otišao u pab u Blekpulu i zapevao pesmu Ala Džolsona „*Little Pal*“ („Mali drugar“). Barem se tako prisećao u svojim memoarima.

Džulija je možda povratila Džona i dovela ga nazad u Liverpul, ali on nije mogao da živi s njom. Ubrzo po povratku vraćen je kod tetke Mimi i od tada više neće biti cimanja tamo-amo. Stvari su sređene. Mimi i njen muž Džordž su mogli i želeli da dečaku pruže bezbedno okruženje za odrastanje. „Svako dete ima pravo na sigurno i srećno detinjstvo“, često je govorila Mimi. Od tog trenutka, Džon je imao malo dodira sa očevom stranom porodice.

Kada bi Džon postavljao pitanja o svojim roditeljima, Mimi je ponavljala uobičajeni opis Fredija kao „čoveka koji izbegava odgovornost“.

„Govorila mi je da su moji roditelji prestali da se vole“, sećao se Džon. „Nikada ništa nije otvoreno pričala protiv moje majke ili oca. Ubrzo sam zaboravio na oca. Kao da je umro.“

* *Mark Lewisohn* (1958) – autor izvanredne knjige „*The Complete Beatles Recording Sessions: Abbey Road Years*“ („Sva snimanja *Bitlsa*: godine u studiju *Ebi roud*“) i značajan saradnik u nastajanju projekta „*Anthology*“. (Prim. prev.)

Četrdeset godina kasnije, dok se Mimi približavala kraju svog života u kući koju joj je Džon kupio na obali Dorseta na jugu Engleske, ona je navodno medicinskoj sestri priznala da se plaši umiranja jer je jednom „uradila nešto veoma rđavo“. Ako je to zaista rekla, možda je (kao što smatra Sintija, Džonova prva žena) mislila na vreme kada je zahtevala da se Džon oduzme majci i preda njoj na brigu? „Ti nisi podobna da budeš majka“, besnela je ona jednom na Džuliju. Kako sama nije imala dece, žudela je da se stara o Džonu još od trenutka njegovog rođenja.

Koliko su trzavice i promene staratelja tokom prvih pet godina života mogle ostaviti dugoročne posledice na Džona? Da li mu je to unelo podsvesnu potrebu za sigurnošću? Koliko je puta prisustvovao svađama roditelja od kojih se barem jedna, kako će Fredi kasnije priznati, završila nasilno? Da li je bio svestan i zbunjen onim što se sasvim sigurno odigravalo između Džulije i Dajkinsa dok su delili postelju?

Njega su svakako voleli svi s kojima je živeo. Međutim, čak i u tim nemirnim vremenima, Džonov položaj je bio krhki nego većine njegovih vršnjaka.

„Želela sam samo da ga zaštitim od svega toga“, rekla je Mimi biografu *Bitlsa* Hanteru Dejvisu 1967. godine. „Možda sam bila suviše brižna. Ne znam. Samo sam htela da on bude srećan.“*

* *Hunter Davis* (1936) – autor prve i jedine zvanično autorizovane biografije *Bitlsa*, takođe objavljene kod nas u izdanju kuće *Laguna*. (Prim. prev.)

2

*„Bio sam nasilan jer sam želeo da budem omiljen.
Hteo sam da budem vođa.“*

Drugi svetski rat je ostavio ožiljke svuda kuda je prošao, ali Velika Britanija je odolela napadima, a iz te borbe iskrsnuo je novi nacionalni duh. Prethodnih trideset godina vodila su se dva svetska rata i dogodila se velika ekonomska kriza koja je donela masovnu nezaposlenost. Međutim, kada su 1945. godine vojnici počeli da se vraćaju kući svojim normalnim životima, narod Britanije zahtevao je pravedniju budućnost za sebe i svoju decu, što se ubrzo osetilo, izraženo ubedljivom pobedom Laburističke stranke na opštim izborima. Odmah su preduzete trajne reforme u društvenom tkivu Britanije, promene koje će generaciju Džona Lenona verovatno učiniti jednom od najsrećnijih u istoriji. Da je rođen samo pet godina ranije, život bi mu izgledao sasvim drugačije.

Jedna od najvažnijih reformi, oko koje je postignut dogovor još Ukazom o obrazovanju 1944. godine, bio je zakon koji je deci, uz određeni uspeh u ocenama, obezbeđivao besplatno školovanje sve do univerzitetskog nivoa. Sistem nije bio savršen u tome što su sposobnosti proveravane s jedanaest godina, pa su besplatno školovanje u gimnazijama dobijali oni najbistriji. Tako su u Britaniji dve trećine dece pre tinejdžerskog doba,

uključujući i mnoge sklone kasnijem razvoju, bile označene kao neuspješne. Međutim, ovo jeste obezbeđivalo onima koji bi položili test „11+ stipendije“ (kako su ga kasnije nazvali) prilike kakve njihovi roditelji, pa čak i starija braća i sestre, nisu mogli ni da zamisle. A nijedan roditelj, ili u ovom slučaju staratelj, nije mogao biti svesniji različitih mogućnosti za budućnost deteta o kome je brinuo nego što je to bila Meri (zvana Mimi) Smit iz Mendipsa u Aveniji Menlov br. 251 u Vultonu, predgrađu Liverpula.

Mimi je bila preka, oštra i inteligentna žena koja je gutala knjige i uvek isticala koliko ne podnosi glupost. Svog supruga Džordža Smita ona je upoznala 1931. kada je dostavljao mleko iz male porodične mlekare u Vultonsku bolnicu u južnom Liverpulu, gde je ona bila medicinska sestra pripravnica. Ona će s vremenom postati glavna sestra na odeljenju, da bi se posle još jednog dugog očijukanja u porodici Stenli ona i Džordž venčali, bez mnogo romantike, 1939. Tako je Mimi već imala četrdeset godina kada je Džon došao da stalno živi s njom i suprugom Džordžom u solidnoj, prostranoj kući nazvanoj Mendips, sa četiri spavaće sobe tačno preko ulice od terena opštinskog golf-kluba.

Iako je vlada Džordžovoj porodici oduzela zemlju pred kraj rata, a mlekara je bila zatvorena, Smitovi su bili relativno dobrostojeći. Možda se to ne uklapa u opšte viđenje Liverpula kao grubog i neuglednog radničkog mesta, ali u gradu i okolini uvek je postojala značajna grupacija profesionalaca, menadžera i bogatih trgovaca. Uz desetak kilometara pristaništa i najrazličitije prateće delatnosti koje idu uz transport brodovima, drugačije nije moglo ni biti.

Vulton je do kraja Prvog svetskog rata bio seoce izvan gradskih granica ispunjeno viktorskim vilama usred velikih pošumljenih vrtova duž uskih puteljaka sa kućama iz osamnaestog i devetnaestog veka. Širenje grada dvadesetih i tridesetih

godina prošlog veka i izgradnja Avenije Menlov, čiji je kolovoz imao po dve trake u svakom smeru, kojom su do centra grada išli tramvaji, pretvorila je ovaj kraj u predgrađe Liverpoola. Međutim, kada je Džon došao tu da živi 1946. godine, još uvek se osećala prepoznatljiva seoska atmosfera.

„Ja sam bio fin, uredan dečko iz predgrađa“, priznao je Džon 1967. „Posedovali smo svoju kuću, imali sopstvenu baštu...“, zajedno sa dva travnjaka koja je Džon kao tinejdžer morao da kosi svake nedelje tokom leta (Mimi je ostala gluva na njegove žalbe). On nikada nije voleo fizičke poslove i kroz život se provukao vrlo retko ih radeći.

Oni su, pored toga, u kući imali telefon, što je četrdesetih godina bio poseban statusni simbol. Pored kuće je bilo dovoljno mesta za automobil, mada ga nikada nisu posedovali. Retko ko je imao automobil u Liverpoolu četrdesetih i pedesetih godina prošlog veka.

Sve dok se Džon nije preselio kod njih, Mimi je radila kao sekretarica, ali je odmah napustila posao jer je želela da bude kod kuće kada se njen sestrić vrati po podne iz škole. Nove okolnosti su stoga podrazumevale određene novčane žrtve pojačane činjenicom da je, posle zatvaranja mlekare, četrdesetdvogodišnji Džordž na kraju bio primoran da se zaposli u obezbeđenju obližnje fabrike izgrađene na zemljištu gde je on nekada pazio na svoje krave. To je sigurno donosilo određeni društveni pad, ali Mimi nikada nije dopuštala da se takve stvari primete.

Kako bi sastavljali kraj s krajem, porodični budžet je popunjavan izdavanjem sobe u prizemlju kuće Mendips nizu stanara. Po pravilu su to bili mladići, studenti veterine sa Univerziteta u Liverpoolu. Tu se ponovo iskazivala Mimina ambicija i njeno mišljenje o sebi i svojoj porodici. Ona nije želela bilo kakve stanare. Morali su da budu obrazovani, što će koristiti i Džonu.

Mimi je bila snob. Uvek doterana, sledila je stroga pravila ponašanja i zahtevala fine manire za stolom. Verovala je da su ona i njene sestre iznad većine ljudi iz okruženja, kao što

su oni naseljeni u nove opštinske zgrade što su sve više nicali unaokolo kako je grad nastavljao sa osvajanjem Vultona. „Svi su prostaci, osim tebe, Mimi“, zadirkivao ju je Džon kada je postao tinejdžer.

Džulija je volela da se mazi, ali Mimi je svoju ljubav prema dečaku, za koga je verovala da ga je spasla, i prema kome se sada odnosila kao prema sopstvenom sinu, iskazivala neprekidno ga ohrabrujući na učenje. Obrazovanje će biti ključ njegovog uspeha, a ona odlučna u tome da Džon dobije svaku priliku koju pruža nova, izmenjena Britanija. Stoga je bilo važno da on govori bez akcenta liverpulske radničke klase, opštepoznatog kao „skauz“,* što bi po Miminom mišljenju predstavljalo veliku smetnju daljem napredovanju u životu.

„Polagala sam velike nade u njega“, sećala se kasnije Mimi. „Znala sam da nikuda neće dospeti ako bude govorio kao siledžija.“ Ovo bi verovatno bila istina u slučaju velikog broja dečaka klasno podeljene Engleske. Međutim, ispostaviće se da liverpulski naglasak nimalo neće škoditi Džonu Lenonu. U stvari, kada se proslavio, on je uživao da namerno preteruje, samo kako bi nervirao Mimi.

Sve u svemu, lako je uočiti da je, čim se Džon konačno smestio u kuću, ona počela da se vrti oko toga šta bi bilo dobro za njega... svidelo mu se to ili ne. Nijednog trenutka on nije smeo da oseti da je njegovo prisustvo nametnuto. Naprotiv: Mimi se potrudila da on shvati kako je to i njegov dom. Decenijama kasnije, kada je bio bogat i slavan, Džon je molio Mimi da ne prodaje Mendips. Bilo je to mesto koje je čuvalo sve uspomene njegovog detinjstva.

Džonova spavaća soba nalazila se tačno iznad ulaznih vrata i hodnika, što mu je sa prozora pružalo pogled na Aveniju

* *Scouse* – najpre naziv omiljenog lokalnog jela, kasnije reč kojom se označavao liverpulski naglasak, ali se i stanovnici ovog grada obično zovu „skauzeri“. (Prim. prev.)

Menlov. Sve do njegove osme godine tramvaji su još uvek prolazili gore-dole preko šina postavljenih kroz travnati prored između kolovoza, a on je čučao na prozoru i gledao ih očekujući da spazi teču Džordža ili Mimi kako se vraćaju kući. Ponekad je mogao da vidi i svoju majku kada bi dolazila u posetu. Autobusi su 1949. godine zamenili tramvaje, posle čega su šine izvađene i zamenjene žbunjem. Iz svoje klečeće osmatračnice na prozoru on je sada posmatrao automobile, kojih tada i nije bilo previše.

Teča Džordž je bio blagorodna osoba, sasvim u šaci svoje supruge, i ponašao se prema Džonu potpuno različito od Mimi. „Džordž je mislio da je Džon došao na svet samo da bi njega zabavljao“, često bi se šalila Mimi. Ipak, jedna od Džonovih najdražih ranih uspomena bila je kada ga je teča, još za vreme rata, vozio na svojoj prikolici, gde je sedeo iza konja među sanducima i ogromnim metalnim posudama za mleko, dok je Džordž obavljao dostavu. Uvek mnogo obzirniji od Mimi, Džordž će kasnije imati običaj da uzme Džona u krilo i pomaže mu u čitanju naslova lokalnih večernjih novina *Liverpul eho*.

Neki od tekstova u novinama neizbežno su govorili o fudbalu, a većina liverpulskih dečaka pokazivala je makar površno zanimanje za tu igru. Teško je to bilo izbeći u gradu potpuno zaludenom za fudbal. Međutim, iako se Džordž trudio da šutira loptu sa dečakom u zadnjem dvorištu, bilo kakva sportska aktivnost sasvim je mimoilazila Džona. Umesto toga, kako je ubrzo naučio da piše, on je ostavljao teči Džordžu porukice u kojima ga moli da ga ušuška u krevet umesto Mimi, ili da ga odvede u bioskop u Vultonu, što je sasvim odudaralo od Miminih navika.

Njoj su se više dopadali obrazovni porodični izleti do osam kilometara udaljenog centra Liverpula. Truckajući se na tvrdim drvenim klupama predratnih tramvaja sa gornjom platformom, uz bleske trola preko električnih žica, oni su prolazili od Vultona pored radnji duž Peni lejna, pa niz Smitdaun roud ka vetrovitim otvorenim prostorima luke Pir hed (*Pier Head*).

Nekada je Liverpool bio drugi najvažniji grad Britanske imperije, posle Londona, a grandiozne viktorijske građevine podignute su uz obalu reke Mersi kako bi se odatle upravljalo pristaništem i brodovima što su iz njega isplovljavali. Posle više od pola veka vetrova, kiše, dima, smoga, zapuštenosti i skorašnjeg rata, te zgrade nisu mogle delovati zadivljujuće za Džona krajem četrdesetih godina. Međutim, stanovnici Liverpula oduvek su se ponosili svojim gradom, a za njega je sigurno bilo uzbuđljivo da gleda kako se voda penusa iza trajekta u njihovim kratkim vožnjama preko reke Mersi do Birkenheda ili Nju Brajtona. Opet, ponekad je malo dalje niz dokove stajao i neki veliki preookeanski brod čekajući da krene za Ameriku.

Amerika! Sama zamisao Amerike, uvek intrigantna i uzbuđljiva, smeštena je duboko u srce svakog stanovnika ovog grada iz zapadu okrenutog kutka Engleske. Sa ovih dokova mnoštvo iseljenika iz svih krajeva Evrope uputilo se ka novom životu preko okeana, na brodovima čiju su posadu činili „Liverpuljanci“.

Džonu je otac pričao kako se upravo s tog mesta Džonov deda otisnuo da pravi karijeru pevajući po Americi. I da je i on, Fredi, plovio tamo mnogo puta. I da su te velike zgrade u Liverpulu, koliko kod visoke delovale Džonu, bile ništavne u odnosu na one kakve Amerikanci imaju u Njujorku. To je svaki liverpulski moreplovac pričao svojoj deci.

Međutim, Džon nije morao da ode u Ameriku da bi video Amerikance. Oni su se nalazili baš tu u Liverpulu. Američki vojnici bi preplavili centar grada dolazeći iz obližnje vazduhoplovne baze u Bartonvudu. Od najranije mladosti on je mogao da ih uoči, po njihovim laganim pamučnim uniformama. Malenim dečacima tog vremena američki vojnici su delovali veličanstveno i širili upornu skrivenu poruku da je upravo Amerika mesto gde treba živeti. Za Džona Lenona, uticaj ove poruke nastavljao je da raste što je stariji bio.

Kuća Smitovih u Aveniji Menlov, izgrađena 1933. godine, bila je prijatan dom. Sa brestovim drvetom u zadnjem dvorištu, ona je imala izbačene grede u imitaciji stila Tjudora, olovne prozore, prednji i zadnji trem i peć na uglj oko koje se porodica skupljala tokom zimskih noći, zajedno sa psom i najpre dve a potom tri mačke. Mnogo godina kasnije Džonova prva supruga Sintija žalila se da je kuću prožimao miris ribe „koja se neprekidno kovala za mačke“. Džon to nikada nije pominjao. On je takođe voleo mačke.

Iako je Džon proveo nekoliko nedelja u drugom zabavištu pre nego što je predat u ruke Mimi, njegovo obrazovanje praktično počinje u školi *Davdejl*, koja se nalazila dalje niz Aveniju Menlov prema Peni lejnu. U školi su veoma brzo ustanovili da se radi o pametnom ali neobičnom detetu. „Pametna kao pčelica“, volela je Mimi da se priseti, „i hitar u pokretima.“ Posle svega nekoliko meseci provedenih u *Davdejl*u, Džon je umeo dobro da čita i piše, što je nju ohrabrilо da mu pokloni klasičnu knjigu sopstvenog detinjstva, „Alisu u zemlji čuda“, koju mu je najpre sama čitala, a onda i sasvim prepustila. Narednih nekoliko godina on se uvek iznova pažljivo vraćao i ovoj knjizi i Kerolovom nastavku, „Alisi sa one strane ogledala“, u kom je bila pesma „Morž i drvodelja“. Obožavao je besmislene rime, igru reči i maštarije sveta snova. Dvadesetak godina kasnije on će zaroniti u sećanja na te knjige dok bude stvarao nadrealizam pesama „*I'm the Walrus*“ ili „*Lucy in the Sky with Diamonds*“ u fazi *Bitlsa* druge polovine šezdesetih.

„Strasno sam voleo 'Alisu u zemlji čuda'“, često je pominjao Lenon, „i crtao sam sve likove iz knjige, a pisao sam i pesme u stilu 'Hudodrakije'.“* On je voleo i knjigu „Vetar u vrbaku“

* *Jabberwocky* – pesma iz „Alise sa one strane ogledala“ u prevodu Antuna Šoljana – „Hudodrakija“. (Prim. prev.)

(„*Wind in the Willows*“) i vrlo duhoviti serijal priča Ričmala Kromptona „Samo Vilijam“, o pustolovnom desetogodišnjaku i njegovoj družini. „Pisao sam sopstvene priče o Vilijamu, gde sam ja radio sve te stvari“, govorio je Džon.

Ubrzo mu nije bilo dovoljno da čita priče, već je želeo i da ih stvara. Sa devet godina on je pisao i ilustrovao sopstvene sveščice s vicevima, stripovima i crtežima, nazvavši ih „Sport, brzina i ilustracije“ Dž. V. Lenona. Bio je to veoma ozbiljan naslov i odrastao autorski potpis za tako mladog dečaka, a sveske su sadržale i odliku dramskog serijala. „Ako vam se ovo dopalo, vratite se naredne nedelje, bićemo još bolji“, pisao je on na kraju svake epizode.

Džon je oduvek voleo da čita i piše, a uživao je i u novinama. Kada je postao poznat, on se prijateljski odnosio prema novinarima pokazujući znatiželju za njihov posao. „Nekada sam razmišljao da postanem novinar“, rekao mi je jednom prilikom. „U stvari, pretpostavljam da sam zaista želeo da budem pisac, ali u Liverpulu mi je pisanje za novine delovalo kao jedini način da se nešto i zaradi.“

U vremenima kada su se deca uglavnom sama snalazila za svoju zabavu, emisija „Dečji sat“ koja je išla na BBC-jevom domaćem servisu svakog radnog dana u 5 sati po podne, pružala mu je zvučnu sliku o zdravoj, uglednoj kulturi engleske srednje klase. Međutim, tek bi ga petnaestominutne emisije iz serijala „Dik Barton – specijalni agent“, u petnaest do sedam svake večeri naterale da jurne i prekine igranje u bašti ili čitanje knjige u svojoj sobi.

U tim danima pre postojanja televizije (barem u domovima najvećeg broja ljudi), radio je predstavljao magnet za naciju, s komedijama kao „Na stubu“ ili „Život s lavovima“, serijom o američkoj porodici u Londonu. Svi su slušali. Kasnije će se Džon prisećati da u njihovoj kući nije bilo previše muzike, ali deca su tada mogla da dobiju solidne osnove iz poznavanja omiljenih klasičnih dela i operskih arija slušajući nedeljnu

emisiju BBC-ja sa željama slušalaca, pod nazivom „Omiljena muzika porodice“ (*Family Favourites*).

Džon je od roditelja nasledio dobar osećaj za popularnu muziku, a kao sasvim mali dečak pevao je po kući „*Let Him Go, Let Him Tarry*“, irsku narodnu pesmu koju je 1945. obnovila Džin Simons u ratnom filmu „Put ka zvezdama“.* Jedan od stanara kuće posudio je Džonu svoju usnu harmoniku, a kada je video koliko se dečak obradovao, obećao je da će mu jednu pokloniti ako nauči nešto da odsvira do narednog jutra. Džon je preko noći savladao dve melodije pa je za Božić dobio sopstvenu, potpuno novu usnu harmoniku. „Jedan od najboljih trenutaka mog života bio je kada sam dobio svoju prvu usnu harmoniku“, voleo je da kaže. Nije ostalo na tome. Štedeći od džeparca, on je kupio knjigu sa uputstvom kako svirati usnu harmoniku. Džon je već pokazivao usmerenje.

Ako je pribavljanje usne harmonike bilo uzbudljivo, detinjstvo je donelo i jedan sumoran trenutak, kada je, sa sedam godina, odveden kod optičara i opskrbljen naočarima sa izuzetno debelim staklima. Džon je bio užasno kratkovid. Dvadesetak godina kasnije on će „socijalne“ naočare okruglog okvira pretvoriti u modni stav, ali na tako nešto nije ni pomišljao u osnovnoj školi, gde su mu se druga deca povremeno rugala i zvala ga „četvorooki“. Čim bi izašao sa časova, on je skidao naočare i trpao ih u džep. Ovu naviku nastaviće da primenjuje u javnosti sve do sredine šezdesetih godina.

Videvši kako Džon dobro napreduje u školi, Mimi je sigurno bila ponosna što njena ohrabrivanja ubiru trenutne rezultate. Ona i Džon su uveče zajedno sedeli za trpezarijskim stolom, gde je on crtao ili pisao, a ona čitala. Koliko god da je u mnogo čemu Mimi bila stroga, oni su se često zajedno smejali. On je uvek umeo da zabavi Mimi svojim izmišljenim

* *Jean Simmons* (1929–2010) – britanska glumica i pevačica. Počela je karijeru kao tinejdžerka, a pedesetih godina prešla je u Holivud. (Prim. prev.)

rečima i dečaćkim blesavljenjem i predstavljao je odlično društvo (verovatno više u skladu s njenom prirodom nego što je to bio njen muž).

Međutim, Džon je bio takav kod kuće. U školi, on se gotovo od samog početka pretvarao u sasvim drugačije dete, postajući agresivni mališa na igralištu gde je ubrzo izgradio ugled kavgadžije. „On nije bio mutavko koji sedi u čošku“, sećao se u listu *Gardijan* 2009. komičar Džimi Tarbak, koji je u isto vreme pohađao osnovnu školu *Davdejl*. „Gde god bi nastao nekakav metež, on bi bio umešan... Nije on bio nekakav težak slučaj, ali nije želeo da ustukne ni pred kim.“

„Bio sam nasilan jer sam želeo da budem omiljen“, objašnjavao je kasnije Džon. „Hteo sam da budem vođa. To mi je delovalo privlačnije nego da se uklopim među bezveznjake. Hteo sam da svi rade ono šta im ja kažem, da se smeju mojim vicevima i puštaju me da im šefujem.“

On nikada nije otkrio, a možda nije ni razumeo svoj poriv da bude predvodnik, što će biti važan aspekt njegove ličnosti čitavog života. Međutim, stavljajući na znanje spremnost da se bori za prevlast, mada obično više rečima nego fizički, on je rano osetio zadovoljstvo pobede i otkrio najbrži način da tera stvari po svom. Rođen u oktobru, Džon je bio stariji od većine dece u svom razredu, što mu je pomagalo da gospodari i na igralištu. Ali on je kroz čitav život posedovao zrelost nesaglasnu njegovim godinama. Uvek se činio zrelijim nego što jeste, mudrijim od svojih vršnjaka, s namerno raspevanim načinom govora koji je nagoveštavao sarkazam i nije trpeo raspravu.

Ipak, da li je tu bilo još nečega? Kako se škola nalazila dalje niz ulicu, u pravcu centra Liverpula, u *Davdejlu* je sigurno bilo i opake dece. Početak Džonovog života bio je uzburkan. Da li je on vrlo rano osetio kako spoljašnji svet može biti neprijateljski raspoložen, pa ako želi u njemu da pronade i osigura svoje mesto, mora da se zauzme za sebe i suprotstavi konkurentima na način kako su to radili opasni klinici iz škole? Da li je on,